

Sygn. akt I C 487/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Bożena Chłopecka

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2024 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa M. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego banku na rzecz powoda:

1) kwotę 21.496,42 zł (dwadzieścia jeden tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt sześć tysięcy czterdzieści dwa grosze) z odsetkami ustawowymi od 12 sierpnia 2021r. do dnia zapłaty,

2) kwotę 165.726,64 EUR (sto sześćdziesiąt pięć tysięcy siedemset dwadzieścia sześć euro i sześćdziesiąt cztery centy) z odsetkami ustawowymi od 12 sierpnia 2021r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. ustala, że pozwany bank w całości ponosi koszty postępowania, z tym, że ich rozliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt I C 487/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 8 kwietnia 2024 r.

Pozwem skierowanym przeciwko pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W., ostatecznie sprecyzowanym w piśmie z dnia 11 września 2023 roku, powód M. K. wniósł o :

1) ustalenie, że umowy kredytu nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku zawarte pomiędzy powodem a (...) Bankiem S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) są nieważne;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 21.496,42 zł oraz kwoty 182.556,57 EUR wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powód sformułował również żądania ewentualne na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd żądania głównego.

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu tegoż świadczenia pieniężnego, za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty /pозew k. 2-17, pismo k. 350, pismo k. 524, pismo k. 576, pismo k. 752/.

W odpowiedzi na pozew z dnia 5 lipca 2017 roku pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych /odpowieź na pozew k. 118-130v./.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie /pismo powoda k. 752-753, pismo pozwanego k. 755-756/.

Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2024 roku Sąd Okręgowy zamknął rozprawę na podstawie art. 224 § 3 k.p.c. / postanowienie k. 764/.

Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 25 stycznia 2011 r. powód M. K., jako kredytobiorca, podpisał z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (obecnie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem EUR z przeznaczeniem środków z kredytu na budownictwo mieszkaniowe tj. finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od developera lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...) oraz udziału (...) w prawie własności garażu wielostanowiskowego (związanego z prawem wyłącznego korzystania z miejsca postojowego oznaczonego numerem(...)), realizowanych przy ul. (...) w T., finansowanie części składki Ubezpieczenia Spłaty Rat Kredytu w zakresie: poważne zachorowania, operacje chirurgiczne oraz pobyt w szpitalu w wyniku choroby lub nieszczęśliwego wypadku; finansowanie części opłat okołokredytowych, refinansowanie nakładów poniesionych w związku z nabyciem przedmiotowej nieruchomości, finansowanie prac wykończeniowych przedmiotowej nieruchomości (§ 1 ust. 1A Umowy). Wysokość kwoty kredytu określono na 379 500,01 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Jako walutę waloryzacji kredytu wskazano walutę EUR (§ 1 ust. 3 umowy). Okres kredytowania ustalono na 360 miesięcy, tj. od dnia 25 stycznia 2011 r. do dnia 21 stycznia 2041 r. (§ 1 ust. 4 umowy), a spłata kredytu miała nastąpić w równych ratach kapitałowo – odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy). Termin spłaty kredytu wyznaczono na 7 dzień każdego miesiąca (§ 1 ust. 6 umowy).

Stosownie do § 1 ust. 3A umowy – kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 24 stycznia 2011 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 100 317,21 EUR. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Bank nie pobrał prowizji z tytułu udzielenia kredytu (§ 1 ust. 7 umowy). Na dzień wydania decyzji kredytowej przez (...) oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosi 4,99%, w tym marża Banku wynosi 4,00%. Standardowa marża Banku wynosi 5,00%. Dzień wydania decyzji kredytowej to 19 stycznia 2011 r. W okresie do momentu ustanowienia hipoteki zgodnie z § 3 ust. 6 pkt 1), marża kredytu ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 5,00%. Po ustanowieniu i uprawomocnieniu się wpisu hipoteki marża kredytu ulega obniżeniu o 1,00 p.p. poczynając od dnia następnego po dniu uprawomocnienia się wpisu hipoteki na rzecz Banku (§ 1 ust. 8 umowy).

Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez (...)wynosi 11,39 % (§ 1 ust. 9 umowy).

Jako przewidywaną datę zakończenia inwestycji określono dzień 31 stycznia 2011 r. (§ 1 ust. 12 umowy), całkowity koszt inwestycji na kwotę 369.135 zł (§ 1 ust. 13 umowy).

Prawne zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka kaucyjna wpisana do kwoty (...) zł wpisana do nowo założonej Księgi Wieczystej (§ 3 ust. 1 umowy), przelew na rzecz (...) praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką określoną w ust. 1 niniejszego § na kwotę nie niższą niż 369.135 zł (§ 3 ust. 2 umowy).

Ponadto zabezpieczenie kredytu stanowiło ubezpieczenie niskiego wkładu własnego i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej za 36-miesięczny okres ubezpieczenia, przy tym zaznaczono, iż w przypadku upływu pełnych

36-miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważnił (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 4,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem faktycznie wniesionym przez kredytobiorcę, tj. 5.449,75 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 ust. 2 bez odrębnej dyspozycji (§ 3 ust. 3 umowy).

Prawnym zabezpieczeniem kredytu na okres przejściowy do czasu uprawomocnienia się wpisu hipoteki, o której mowa w ust. 1 niniejszego § ustanowionej na rzecz(...), ubezpieczenie pomostowe. Zabezpieczenie stanowiła również cesja wierzytelności na rzecz (...) z tytułu wniesionego wkładu budowlanego/przedpłat na poczet nabycia nieruchomości do czasu zakończenia Inwestycji, przy tym zaznaczono, iż cesja wymaga zgody Inwestora Zastępczego (§ 3 ust. 4 umowy).

Kredytobiorca złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 759.000,02 zł (§ 4 ust. 1 umowy).

Zgodnie z § 5 ust. 1 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w złotych polskich w transzach określonych przez kredytobiorcę. Zgodnie z treścią § 6 ust. 1 umowy spłata kredytu następuje na podstawie nieodwołanego przez czas trwania umowy, zlecenia dokonywania przelewu z rachunku prowadzonego w EUR.

W myśl § 8 ust. 2 uruchomienie kredytu miało nastąpić po: 1) podpisaniu umowy, 2) uiszczeniu przez kredytobiorcę wpłaty z tytułu prowizji określonej w § 1, 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu określonych w umowie, 4) złożeniu pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych Poręczycieli, 5) oraz po spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 2 umowy.

W § 8 umowy wskazano, że (...) pobiera od kredytobiorcy prowizję w wysokości określonej w § 1 ust 7 ust 7A płatną jednorazowo w dniu uruchomienia kredytu.

Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której udzielony został kredyt z dnia 28 października 2010 r.

Zgodnie z § 10 ust. 1 umowy kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału kredytu wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część umowy i jest wysyłany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat sporządzany jest w EUR (§ 10 ust. 2).

W § 10 ust. 5 umowy wskazano, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w walucie waloryzacji kredytu tj. w EUR.

W myśl § 11B ust. 2 umowy kredytobiorca zleca i upoważnia (...) S.A. do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu .

W § 30 ust. 1 umowy kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem niniejszej umowy otrzymał od Banku wszystkie informacje istotne dla oceny ryzyka i kosztów związanych z jej zawarciem, został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmian stopy procentowej, wahań kursów waluty waloryzacji kredytu wobec złotego, zmiany spreadu walutowego polegającego na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej lub spreadu walutowego może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy ponoszenia tego rodzaju ryzyka, związanego z wybranym przez niego kredytem. W § 30 ust. 2 umowy kredytobiorca oświadczył, że został poinformowany o ryzyku zmiany cen rynkowych zabezpieczeń polegającego na tym, że w przypadku ich obniżenia może zaistnieć konieczność ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia /**dowód:** umowa kredytowa, k. 22-33/.

W Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...), stanowiącego integralną część umowy kredytowej, wskazano definicję spreadu walutowego, tabeli kursowej (...) Banku SA.

W myśl § 1 ust. 2 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...), stanowiącego integralną część umowy kredytowej, (...) S.A. udziela kredytów i pożyczek hipotecznych złotych waloryzowanych kursem walut wymiennalnych. Zgodnie z § 1 ust. 9 Regulaminu kredyt udzielany jest w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę obcą. Przeliczania kredytu/pożyczki hipotecznej na walutę waloryzacji Bank dokonuje według kursu kupna danej waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującej w dniu i godzinie uruchomienia kredytu. Informacje o wysokości kursu zastosowanego do uruchomienia kredytu kredytobiorca może uzyskać za pośrednictwem (...) oraz u pracownika (...)

W § 2 Regulaminu określono czynniki wyznaczające kursy kupna/sprzedaży walut oraz spreadu walutowego / Regulamin k. 151-174/.

W okresie od dnia 07 marca 2011 roku do dnia 08 maja 2019 roku powód M. K. z tytułu zawartej z pozwanym bankiem umowy o kredyt uiszczył na rzecz pozwanego kwotę 116.581,71 EUR tytułem rat kapitałowo odsetkowych oraz kwotę 10.450,52 zł z tytułu składek na ubezpieczenie NWW, kwotę 844,16 zł z tytułu składki na ubezpieczenie nieruchomości, kwotę 10.201,74 zł z tytułu składek ubezpieczeniowych (Pakiet Bezpieczna Spłata Standard). Kredyt został spłacony przez powoda w całości /**dowód:** pisemna opinia biegłego A. M. k. 462-465, k. 505-509v, 621-623v., 653-655, zaświadczenie k. 579/.

Z kolei w dniu 10 czerwca 2011 r. powód M. K., jako kredytobiorca, podpisał z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (obecnie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem EUR z przeznaczeniem środków z kredytu na budownictwo mieszkaniowe tj. finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od developera lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...) realizowanego przy ul. (...) w T., finansowanie części składki Ubezpieczenia Spłaty Rat Kredytu w zakresie: poważne zachorowania, operacje chirurgiczne oraz pobyt w szpitalu w wyniku choroby lub nieszczęśliwego wypadku; finansowanie części opłat okołokredytowych, refinansowanie nakładów poniesionych w związku z nabyciem przedmiotowej nieruchomości, finansowanie prac wykończeniowych przedmiotowej nieruchomości (§ 1 ust. 1A Umowy). Wysokość kwoty kredytu określono na 167.200 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Jako walutę waloryzacji kredytu wskazano walutę EUR (§ 1 ust. 3 umowy). Okres kredytowania ustalono na 360 miesięcy, tj. od dnia 10 czerwca 2011 r. do dnia 09 czerwca 2041 r. (§ 1 ust. 4 umowy), a spłata kredytu miała nastąpić w równych ratach kapitałowo – odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy). Termin spłaty kredytu wyznaczono na 7 dzień każdego miesiąca (§ 1 ust. 6 umowy).

Stosownie do § 1 ust. 3A umowy – kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 09 czerwca 2011 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 43.415,04 EUR. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Bank pobrał 1% prowizji z tytułu udzielenia kredytu tj. 1672 zł (§ 1 ust. 7 umowy). Na dzień wydania decyzji kredytowej przez (...) oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosi 4,94%, w tym marża Banku wynosi 3,60%. Standardowa marża Banku wynosi 5,00%. Dzień wydania decyzji kredytowej to 3 czerwca 2011 r. W okresie do momentu ustanowienia hipoteki zgodnie z § 3 ust. 6 pkt 1), marża kredytu ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 4,60%. Po ustanowieniu i uprawomocnieniu się wpisu hipoteki marża kredytu ulega obniżeniu o 1,00 p.p. poczynając od dnia następnego po dniu uprawomocnienia się wpisu hipoteki na rzecz Banku (§ 1 ust. 8 umowy).

Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez (...) wynosi 11,34 % (§ 1 ust. 9 umowy).

Jako przewidywaną datę zakończenia inwestycji określono dzień 6 lipca 2011 r. (§ 1 ust. 12 umowy), całkowity koszt inwestycji na kwotę 160.773,40 zł (§ 1 ust. 13 umowy).

Prawne zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka kaucyjna wpisana do kwoty 250.800 zł wpisana do nowo założonej Księgi Wieczystej (§ 3 ust. 1 umowy), przelew na rzecz (...) praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką określoną w ust. 1 niniejszego § na kwotę nie niższą niż 160.773,40 zł (§ 3 ust. 2 umowy).

Ponadto zabezpieczenie kredytu stanowiło ubezpieczenie niskiego wkładu własnego i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej za 36-miesięczny okres ubezpieczenia, przy tym zaznaczono, iż w przypadku upływu pełnych 36-miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważnił (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 4,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem faktycznie wniesionym przez kredytobiorcę, tj. 2.459,64 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 ust. 2 bez odrębnej dyspozycji (§ 3 ust. 3 umowy).

Prawnym zabezpieczeniem kredytu na okres przejściowy do czasu uprawomocnienia się wpisu hipoteki, o której mowa w ust. 1 niniejszego § ustanowionej na rzecz (...), ubezpieczenie pomostowe. Zabezpieczenie stanowiła również cesja wierzytelności na rzecz (...) z tytułu wniesionego wkładu budowlanego/przedpłat na poczet nabycia nieruchomości do czasu zakończenia Inwestycji, przy tym zaznaczono, iż cesja wymaga zgody Inwestora Zastępczego (§ 3 ust. 4 umowy).

Kredytobiorca złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 334.400 zł (§ 4 ust. 1 umowy).

Zgodnie z § 5 ust. 1 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w złotych polskich w transzach określonych przez kredytobiorcę. Zgodnie z treścią § 6 ust. 1 umowy spłata kredytu następuje na podstawie nieodwołanego przez czas trwania umowy, zlecenia dokonywania przelewu z rachunku prowadzonego w EUR.

W myśl § 7 ust. 1 uruchomienie kredytu miało nastąpić po: 1) podpisaniu umowy, 2) uiszczeniu przez kredytobiorcę wpłaty z tytułu prowizji określonej w § 1, 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu określonych w umowie, 4) złożeniu pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych Poręczycieli, 5) oraz po spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 2 umowy.

W § 8 umowy wskazano, że (...)pobiera od kredytobiorcy prowizję w wysokości określonej w § 1 ust 7 ust 7 płatną jednorazowo w dniu uruchomienia kredytu.

Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której udzielony został kredyt z dnia 28 kwietnia 2011 r.

Zgodnie z § 10 ust. 1 umowy kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału kredytu wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część umowy i jest wysyłany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat sporządzany jest w EUR (§ 10 ust. 2).

W § 10 ust. 5 umowy wskazano, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w walucie waloryzacji kredytu tj. w EUR.

W myśl § 11B ust. 2 umowy kredytobiorca zleca i upoważnia (...) S.A. do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu .

W § 30 ust. 1 umowy kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem niniejszej umowy otrzymał od Banku wszystkie informacje istotne dla oceny ryzyka i kosztów związanych z jej zawarciem, został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmian stopy procentowej, wahań kursów waluty waloryzacji kredytu wobec złotego, zmiany spreadu walutowego polegającego na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej lub spreadu walutowego może ulec

zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy ponoszenia tego rodzaju ryzyka, związanego z wybranym przez niego kredytem. W § 30 ust. 2 umowy kredytobiorca oświadczył, że został poinformowany o ryzyku zmiany cen rynkowych zabezpieczeń polegającego na tym, że w przypadku ich obniżenia może zaistnieć konieczność ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia /**dowód:** umowa kredytowa, k. 34-45/.

W okresie od dnia 8 sierpnia 2011 roku do dnia 06 lipca 2018 roku powód M. K. z tytułu zawartej z pozwanym umowy o kredyt uiścił na rzecz pozwanego kwotę 49.144,93 EUR oraz kwotę 1672 zł z tytułu prowizji za udzielenie kredytu, kwotę 4634,40 zł tytułem składki na ubezpieczenie NWW, kwotę 326,47 zł tytułem składki z tytułu ubezpieczenia nieruchomości, kwotę 3953,49 zł z tytułu składek ubezpieczeniowych (Pakiet Bezpieczna Spłata Standard). Kredyt został spłacony przez powoda w całości /**dowód:** pisemna opinia biegłego A. M. k. 462-465, k. 505-509v, 621-623v., 653-655, zaświadczenie k. 580/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych aktach sprawy, składanych przez strony postępowania, które zostały przedstawione w należycie uwierzytelnionych kserokopiach. W szczególności treść umowy, aneksu i oświadczeń oraz wysokość dokonanych wpłat, wynikała z zaświadczeń wystawionych przez pozwanego bank. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu nie było podstaw, by poddawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, nie budzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na wyjaśnieniach powoda przesłuchanego w charakterze strony. Nie uszło uwadze Sądu to, że przesłuchanie stron jest de facto dowodem wyłącznie posiłkowym, tym niemniej w niektórych wypadkach może się on okazać dowodem wręcz kluczowym dla odtworzenia istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczności. W niniejszej sprawie powód zrelacjonował przebieg zdarzeń związanych z zawarciem umów kredytu. Sąd uznał te zeznania za wiarygodne w całości. Z przesłuchania powoda wynika, iż nie negocjował zapisów umów i że pozostawał w przekonaniu, że produkty, które bank mu oferuje, są produktami bezpiecznymi. Przedstawiciele pozwanego Banku nie zapoznali go z regulaminem udzielania kredytów. Powód przyznał, iż był zapewniany o stabilności europejskiej waluty, co również Sąd uznał za wiarygodne.

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Sąd poczynił również pewne ustalenia na podstawie opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów, tj. co do wysokości rat uiszczonych przez powoda na podstawie wykonywanych przez niego Umów kredytu oraz co do wysokości rat należnych pozwanemu obliczonych z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych. Co prawda dowód ten nie był kluczowym z przyczyn, dla których powództwo uwzględniono - sporna umowa okazała się nieważna - co eliminowało potrzebę ustalania ewentualnej wysokości rat z pominięciem klauzul niedozwolonych, niemniej jednak strona powodowa podtrzymywała ten wniosek na wypadek nieuwzględnienia roszczenia głównego celem wykazania wysokości roszczenia ewentualnego, a sąd nie przesądzając o powodzeniu roszczenia głównego przed zgromadzeniem całego materiału dowodowego, postanowił dowód ten przeprowadzić.

Sąd Okręgowy w Warszawie zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Powód żądał zwrotu świadczeń uiszczonych na rzecz pozwanego w ramach wykonywania umów kredytu nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku zawartych pomiędzy powodem a (...) Bankiem S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego).

Podnosił, że zapłacone przez niego raty w całości lub w części były świadczeniem nienależnym z uwagi na wady prawne zawartych przez strony umów kredytu. Powoływał się na nieważność zawartych umów. Wskazywał także, że

zapisy umowne, które dawały pozwanemu prawo do ustalania wysokości świadczeń kredytobiorcy poprzez dowolne określanie kursów euro w tabelach kursowych, które stanowiły podstawę do wyliczenia salda zadłużenia oraz poszczególnych rat, wypełniają przesłanki określone w art. 385¹ k.c. W ocenie pozwanego żadna ze wskazanych w pozwie wad prawnych umowy nie występuje.

Wobec zgłoszonych przez powoda zarzutów należało rozważyć w pierwszej kolejności, czy umowy kredytu nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku są zgodne z przepisami prawa, zasadami współżycia społecznego i nie zmierzają do obejścia ustawy, a zatem, czy nie zachodzą przesłanki nieważności tych czynności prawnych. Sąd miał obowiązek ocenić również, czy treść tych umów lub ich cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku prawnego, która obok ustawy i zasad współżycia społecznego określa granice swobody umów zgodnie z art. 353¹ k.c. Adresatami norm prawnych przewidujących bezwzględną nieważność czynności prawnej są w pierwszym rzędzie organy stosujące prawo (sądy oraz organy władzy publicznej), dlatego sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę bezwzględną nieważność czynności prawnej z urzędu, nawet jeśli żadna ze stron postępowania nie powołuje się na nieważność czynności prawnej.

Strona pozwana w toku sprawy podnosiła wiele argumentów dotyczących sposobu wykonania umowy (np. to w jaki sposób bank ustalał kursy walut), jak również świadomości powoda co do jej treści. Wskazać należy, że ważność danej czynności prawnej podlega ocenie według przepisów obowiązujących w chwili jej dokonania, zgodnie z wyrażoną w art. 3 k.c. zasadą niedziałania prawa wstecz, z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jej podjęciu. Również oceny zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami, która jest konieczna do kontroli klauzul pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ k.c., dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Okoliczności, które miały miejsce po zawarciu umowy, w tym sposób jej wykonania, nie mają znaczenia dla oceny ważności tej umowy, czy abuzywności jej postanowień. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., wydanej w sprawie o sygn. akt III CZP 29/1, Sąd Najwyższy rozstrzygnął istniejące dotychczas w doktrynie i orzecznictwie wątpliwości w tym zakresie stwierdzając, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

Pozwany wskazywał, że powód był świadomy treści umów, w tym ryzyka kursowego oraz istnienia mechanizmu indeksacji kredytów. O nieważności czynności prawnej decyduje jej treść lub cel oraz sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Objęcie świadomością postanowień umownych sprzecznych z ustawą nie czyni ich ważnymi. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby w prosty sposób do obejścia bezwzględnie obowiązujących przepisów. Bez znaczenia dla oceny umów pod kątem przesłanek z art. 58 k.c. są argumenty strony pozwanej o tym, że umowy kredytu były korzystne dla powoda w chwili ich zawarcia i wykonywania, ponieważ korzystał z niższego oprocentowania kapitału ustalonego w oparciu o stawkę LIBOR 3M przewidzianego dla kredytów powiązanych z euro, a kurs tej waluty był niski. Ocena interesów stron umów z ekonomicznego punktu widzenia dokonana na moment zawarcia umów nie może wyprzedzać lub wyłączać oceny prawnej, tym bardziej, że ryzyko związane z tymi umowami mogło zmienić znacząco sytuację finansową kredytobiorcy.

W ocenie Sądu, przedmiotowe umowy są wadliwe w zakresie odnoszącym się do uregulowania mechanizmu waloryzacji. Umowa ta została tak skonstruowana, że bankowi w istocie pozostawiono możliwość kształtowania pośrednio, w drodze jednostronnej czynności, wysokości zobowiązań kredytobiorcy już po jej zawarciu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy (Dz.U. Nr 140, poz. 939) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu jest więc umową nazwaną, regulowaną przepisami ustawy Prawo bankowe. Cechą tej umowy jest jej jednostronnie kwalifikowany charakter – kredyt może być udzielony wyłącznie przez bank. Ma ona charakter odpłatny. Mimo wielu podobieństw stanowi odrębny od pożyczki typ umowy. Przemawia za tym nie tylko umiejscowienie i samodzielność regulacji, lecz

także elementy istotne tej umowy, m.in. oddanie do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych przez bank, a nie ich przeniesienie na własność pożyczkobiorcy. Istota kredytu polega na dostarczeniu przez bank określonej kwoty środków pieniężnych, pod warunkiem jej późniejszego zwrotu wraz z wynagrodzeniem dla banku. Powołana ustawa określa elementy, które powinna zawierać umowa kredytu. Zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym na dzień zawarcia przez strony umowy, umowa kredytu powinna określać: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W treści umów wskazano, że zawarte przez strony umowy są umowami kredytu waloryzowanego kursem euro. Żaden przepis ustawy nie zawiera definicji kredytu waloryzowanego. Pierwszy raz ustawodawca posłużył się tym terminem w tzw. ustawie antyspreadowej wprowadzając przepis art. 69 ust. 4a, w świetle którego w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, należy w treści umowy określić szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Treść powołanego przepisu nie zawiera więc definicji legalnej tego kredytu. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że ustawodawca nie wskazał, że jest to kredyt walutowy, lecz wyłącznie kredyt odniesiony do waluty obcej. W praktyce mianem kredytu indeksowanego do euro określa się kredyt, którego kwota wyrażona jest w złotych polskich i w takiej walucie kwota kredytu jest wypłacana kredytobiorcom. W dacie uruchomienia kredytu kwota w złotych polskich jest przeliczana na walutę obcą według kursu kupna z dnia uruchomienia i w ten sposób ustalone jest saldo zadłużenia, dzielone następnie na raty. Każda z rata wyrażona w walucie obcej spłacana jest w złotych polskich według kursu sprzedaży z dnia spłaty. Nie można takiego kredytu uznać za kredyt walutowy, zwany inaczej kredytem dewizowym, który jest kredytem udzielonym, wypłaconym i rozliczanym w walucie innej niż obowiązująca w danym kraju.

Zawarte przez strony umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku są nieważne z tego powodu, że naruszają zasadę swobody umów, pozostając w sprzeczności z naturą stosunku, jakim jest umowa, jak również w sprzeczności z naturą kredytu oraz zasadami współżycia społecznego. Każda umowa, jako źródło powstania zobowiązania, powinna określać świadczenia stron. Świadczenie musi być oznaczone, w przeciwnym razie nie można mówić o istnieniu zobowiązania ze względu na brak istotnego elementu stosunku zobowiązaniowego. Brak oznaczenia świadczenia uniemożliwia ustalenie treści zobowiązania, ponieważ bez oznaczenia świadczenia niemożliwe jest określenie praw wierzyciela i obowiązków dłużnika, a w konsekwencji nie wiadomo, czego może domagać się wierzyciel i co powinien czynić dłużnik. W doktrynie wskazuje się, że mimo braku wskazań w przepisach prawa nie ma przeszkody, by stosownie do istniejących zwyczajów porozumienie stron pozwalało oznaczyć świadczenie po powstaniu zobowiązania, czy to w drodze przekazania tego oznaczenia jednej z nich, czy to w drodze przekazania oznaczonej osobie trzeciej. W sytuacji kiedy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono w zasadzie oparte na obiektywnej podstawie, a nie pozostawione do swobodnego uznania strony, w przeciwnym razie zobowiązanie w większości przypadków byłoby nieważne. Gdyby bowiem wierzyciel miał dokonać oznaczenia świadczenia w sposób dowolny, byłoby to niezgodne z zasadami współżycia społecznego, ponieważ nazbyt zagrażałoby interesom dłużnika. Z kolei pozostawienie dowolności dłużnikowi oznaczałoby całkowity brak jego związania, co byłoby sprzeczne z naturą zobowiązania. W każdym razie stanowiłoby to więc naruszenie art. 353¹ k.c. (tak: W. Czachórski w: Zobowiązania, Zarys wykładu, wydanie 11, Warszawa 2009, LexisNexis; por. A. Pyrzyńska w: System Prawa Prywatnego, Tom 5 pod red. E. Łętowskiej, Prawo zobowiązań – część ogólna, § 11, wydanie 2, Warszawa 2009, Legalis).

Świadczenie kredytobiorcy polegające na zwrocie otrzymanych kredytów nie zostało w umowie oznaczone w sposób mieszczący się granicach swobody umów określonej w art. 353¹ k.c. z uwagi na zastosowany w nich mechanizm indeksacji kredytu, którego elementem były kursy walut zawarte w tabelach sporządzanych przez kredytodawcę. Strony ustaliły bowiem, że kwota podlegająca zwrotowi przez kredytobiorcę na rzecz banku zostanie ustalona w dniu uruchomienia kredytów poprzez przeliczenie kwoty wypłaconych złotych polskich na euro po kursie

kupna zamieszczonym w tabeli kursowej banku. W przypadku gdy spłata kredytu indeksowanego do waluty obcej następuje w walucie obcej (walucie waloryzacji) kredytobiorca jest zobowiązany zapewnić na rachunku bankowym wystarczającą kwotę środków w walucie obcej (walucie waloryzacji) do pokrycia wymagalnych należności banku z tytułu kredytu (§11B ust. 3 umowy). Oznacza to, że strony nie oznaczyły w chwili zawarcia umów świadczeń kredytobiorcy, lecz przyznały kredytodawcy prawo do kształtowania wysokości tego świadczenia już po zawarciu umów. W ocenie Sądu kryteria ustalania wysokości kursów walut zawartych w tabelach kursowych, które były podstawą do ustalania świadczeń kredytobiorcy, nie zostały w umowie ściśle oznaczone. W umowach nie wskazano w jaki sposób to odchylenie będzie kształtowane przez Bank. Także możliwość spłaty kredytu w euro, nie eliminuje ryzyka kredytobiorcy arbitralnego ustalenia wysokości jego zobowiązania wobec pierwotnego przeliczenia przez Bank wysokości zobowiązania złotówkowego przy zastosowaniu dowolnie ustalonego przez siebie kursu.

Z powyższych względów należało przyjąć, że na podstawie samej treści umów nie da się ustalić, w jaki sposób bank tworzył table kursowe, które były podstawą ustalenia świadczeń kredytobiorcy, a zatem w znaczeniu formalnym miał on swobodę tworzenia tabel kursowych. Kredytodawca mógł zatem poprzez kształtowanie kursu wpływać w sposób dowolny na wysokość świadczenia kredytobiorcy. Takie ukształtowanie praw i obowiązków stron wykracza poza granice swobody umów. Jest sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego jakim jest umowa, która polega na precyzyjnym i jasnym ustaleniu obowiązków stron. Umowy nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku zawartych pomiędzy powodem a (...) Bankiem S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) są zatem sprzeczne z art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, gdyż nie określają prawidłowo obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu oraz wysokości rat (tak złotych jak i walutowych z uwagi na pierwotne przeliczenie wysokości zobowiązania). Sąd miał na względzie okoliczność, że zgodnie z aktualnie obowiązującym brzmieniem ustawy Prawo bankowe dopuszczalne jest zawieranie umów kredytu indeksowanego i denominowanego do waluty obcej. Nie oznacza to jednak, że każda taka umowa jest ważna i zgodna z naturą tego stosunku zobowiązującego. Ocena ważności takiej umowy musi być dokonywana z uwzględnieniem konkretnych rozwiązań przyjętych w umowie, zaś mechanizmy użyte w umowach zawartych przez powoda doprowadziły do stwierdzenia ich nieważności.

Podsumowując tę część rozważań należało stwierdzić, że umowy kredytu zawarte przez strony są bezwzględnie nieważne. Taka ocena wynika z wadliwości kontraktu wskazanych powyżej. Przede wszystkim umowy przyznawała jednej, silniejszej stronie kontraktu niczym nieograniczone prawo do kształtowania wysokości świadczeń drugiej strony, co jest sprzeczne z naturą umowy. Omówione przyczyny nieważności umów dotyczyły tylko zawartych w nich klauzul indeksacyjnych. Zgodnie z art. 58 § 3 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. W przedmiotowej sprawie nie ulega jednakże wątpliwości, że strony nie zawarłyby umów kredytu z zastosowaniem oprocentowania ustalonego w oparciu o stawkę LIBOR 3M dla EUR, gdyby nie wprowadziły do nich klauzul indeksacyjnych, w związku z czym całe umowy należy uznać za nieważne.

Nawet gdyby stwierdzić, że umowy nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku zawarte pomiędzy powodem a (...) Bankiem S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) są zgodne z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz z art. 353¹ k.c., to należy podzielić argumentację powoda, że zawarte w umowach klauzule określające sposób ustalenia świadczeń kredytobiorcy w sposób odwołujący się do tabel kursowych banku są postanowieniami niedozwolonymi w rozumieniu art. 385¹ k.c., a zatem nie wiążą go.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4).

Na podstawie art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W świetle powyższych uregulowań prawnych w pierwszej kolejności należało rozważyć, czy kwestionowane przez powoda klauzule indeksacyjne określają główne świadczenie stron umów łączących strony, ponieważ stwierdzenie tej okoliczności eliminuje możliwość rozpatrywania tych klauzul pod kątem ich abuzywności, chyba że takie postanowienie zostało sformułowane niejednoznacznie.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że w przypadku kredytu indeksowanego za warunki, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C - 26/13 Á. K. i H. R. przeciwko (...)). Przy czym sformułowania „podstawowe świadczenia” oraz „charakteryzują umowę” oznaczają, że pojęcie głównego przedmiotu umowy powinno być wykładane w odniesieniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, jakim są wypłacana i spłacana kwota kredytu. W spornej umowie obowiązek zwrotu wykorzystanego kredytu został ukształtowany poprzez odniesienie do kursów kupna i kursów sprzedaży euro, zawartych w tabeli kursowej tworzonej przez bank. Bez przeliczeń dokonywanych na podstawie tabel kursowych nie jest możliwe ustalenie świadczeń kredytobiorców, którymi jest spłata kredytu. W związku z tym kwestionowane postanowienia umowne dotyczą świadczeń głównych stron (takie stanowisko zajął również Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt III CSK 159/17 i z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt I CSK 242/18). Jednak z uwagi na ich niejednoznaczne, budzące wątpliwości sformułowanie, możliwa jest ich kontrola pod kątem spełnienia przesłanek określonych w art. 385¹ k.c. Postanowienia te odwołują się bowiem do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie kursów z tabel kursowych banku, przy czym umowy nie określają w precyzyjny sposób, jak takie tabele są tworzone.

Powód zawarł niniejsze umowy jako konsument, zaś pozwany w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

Przystępując do analizy zakwestionowanych postanowień pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ k.c. należy wskazać, że powyższe postanowienia nie były indywidualnie uzgodnione z powodem. Zostały one bowiem zawarte we wzorcach umownych – wzorze umowy oraz regulaminie, które wyznaczały treść stosunku prawnego łączącego strony i na których brzmienie nie mieli rzeczywistego wpływu. Wzorce umowne są to bowiem klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona (adherent) nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów. Okoliczność, że konsument znał i rozumiał treść postanowienia oraz zgodził się na wprowadzenie go do umowy nie stoi na przeszkodzie uznaniu, iż nie zostało ono indywidualnie uzgodnione, jeśli jego treść nie została sformułowana w toku negocjacji z konsumentem. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest takie postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Wpływ powoda na kształt łączącej strony umowy ograniczał się przede wszystkim do uzgodnienia kwoty kredytu, wyboru waluty i celu na jaki ten kredyt jest zaciągany. Pozwany w toku procesu nie wykazał, że klauzule indeksacyjne zostały wprowadzone do umowy na skutek negocjacji.

W ocenie sądu klauzule indeksacyjne poprzez odwołanie się do sporządzanych przez pozwanego tabel kursowych kształtują prawa i obowiązki stron w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta.

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że istotą „dobrego obyczaju” jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje odwołują się do takich wartości, jak uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania uniemożliwiające realizację tych wartości, w tym również

takie, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy konsumenta. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stosunku obligacyjnego. Jeśli chodzi o przesłankę „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, to znaczenie mają nie tylko (choć w przeważającym zakresie) interesy o charakterze ekonomicznym, lecz także takie dobra konsumenta jak jego czas, prywatność, wygoda, zdrowie konsumenta i jego bliskich, rzetelne traktowanie, prywatność, poczucie godności osobistej, satysfakcja z zawarcia umowy o określonej treści. Naruszenie jest „rażące”, jeśli poważnie i znacząco odbiega od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 lutego 2017 roku, sygn. akt VI ACa 1918/15, lex nr 2300206).

O abuzywnym charakterze klauzul indeksacyjnych przesądza to, że zgodnie z ich treścią bank uzyskał prawo do jednostronnego kształtowania świadczeń kredytobiorcy poprzez możliwość określenia kursów euro w tabeli kursowej, który stanowił podstawę do określenia wysokości zobowiązania powoda. Umowy nie określały w sposób precyzyjny kryteriów i sposobu jego określania przez pozwanego. Konsument był zatem uzależniony od decyzji banku, co tworzyło po jego stronie ryzyko naruszenia jego interesów, któremu nie mógł przeciwdziałać. Nie miał bowiem żadnego wpływu na ustalenie kursu przez bank, nie mógł też w żaden sposób zweryfikować prawidłowości jego ustalenia. Mógł wyłącznie podporządkować się w tym zakresie decyzji banku i spełnić świadczenie w wysokości ukształtowanej w niejasny sposób przez kredytodawcę. Taki rozkład praw i obowiązków stron bez wątplenia prowadzi do zachwiania równowagi kontraktowej i naruszenia dobrych obyczajów. Dodatkowo należy podkreślić, że bank poprzez wprowadzenie mechanizmu indeksacji, w którym stosowane były dwa kursy – kurs kupna i kurs sprzedaży, zapewnił sobie możliwość pobierania spreadu, którego wysokość była nieznana konsumentowi w dacie zawarcia umów i niemożliwa do oszacowania. O niedozwolonym charakterze klauzul indeksacyjnych świadczy również to, że nie zawierają w sobie żadnych ograniczeń co do możliwego wzrostu euro. W związku z tym w przypadku znacznego wzrostu kursu tej waluty w stosunku do złotego polskiego (ustalanego w nieokreślony sposób przez Bank) kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu kwoty nieporównywalnej do kwoty otrzymanych środków, co z oczywistych względów jest dla niego niekorzystne i narusza jego interesy.

Wobec tego, że zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. skutkiem niedozwolonego charakteru klauzul umownych jest ich bezskuteczność, należało rozważyć jakie konsekwencje dla umów niesie ich eliminacja. W świetle § 2 powołanego przepisu jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie z treścią umowy kredytu nr (...) z dnia 25 stycznia 2011 roku oraz nr (...) z dnia 10 czerwca 2011 roku po usunięciu z nich wadliwych postanowień kredytodawca udzielił kredytobiorcy kredytów w złotych polskich, a kredytobiorca zobowiązał się do zwrotu kwoty otrzymanych środków wraz z odsetkami ustalonym w oparciu o stawkę LIBOR 3M dla EUR. Taką umowę należało ocenić pod kątem przesłanek z art. 58 k.c. Przepisy art. 385⁽¹⁾ k.c. i następne nie stanowią normy szczególnej względem przepisów części ogólnej kodeksu cywilnego dotyczących czynności prawnych i części ogólnej tego kodeksu dotyczącej zobowiązań. Nie wyłączają stosowania tych przepisów. Ich celem jest bowiem naprawianie wadliwych, ale ważnych umów i usuwania z nich postanowień, które w sposób nieuczciwy wobec konsumenta mają gwarantować jak największe zyski po stronie przedsiębiorcy. Wskazuje na to art. 6 dyrektywy Rady 93/13/EWG, którego treść nie znalazła pełnego odzwierciedla w regulacji zawartej w art. 385⁽¹⁾ k.c., stanowiącego jego implementację. Zgodnie z powołanym przepisem dyrektywy państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Ostatnia część przytoczonej normy była niejednokrotnie przedmiotem interpretacji przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Trybunał podkreślał, że po wyeliminowaniu nieuczciwych klauzul umowa powinna dalej obowiązywać, o ile jest to zgodne z prawem krajowym, przy czym do tej oceny powinny być brane pod uwagę czynniki obiektywne (tak TSUE w: wyroku z dnia 14 marca 2019 roku w sprawie o sygn. akt C - 118/17 D. przeciwko(...); wyroku z dnia 3 kwietnia 2017 roku sygn. akt C - 421/14 (...) - (...), wyroku z dnia 15 marca 2012 roku sygn. akt C - 453/10 J. P. i V. P. przeciwko (...). s r. o; w wyroku z dnia 3 października 2019 roku, sygn. akt C - 260 K. D. i J. D. przeciwko(...)).

obowiązywania umowy musi mieć więc charakter prawny, a nie wyłącznie faktyczny. W powołanym wyroku z dnia 15 marca 2012 roku, wydanym w sprawie C - 453/10 Trybunał rozwinął stanowisko dotyczące kwestii obowiązywania umowy po usunięciu z niej niedozwolonych klauzul i wskazał, że zarówno brzmienie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, jak i wymogi pewności prawa przy prowadzeniu działalności gospodarczej przemawiają za przyjęciem przy wykładni tego przepisu podejścia obiektywnego, w ramach którego, sytuacja jednej ze stron umowy, w niniejszym przypadku konsumenta, nie może zostać uznana za decydujące kryterium rozstrzygające o dalszym losie tej umowy. Należy po raz kolejny podkreślić, że celem dyrektywy 93/13/EWG jest przywrócenie równowagi pomiędzy stronami, nie zaś postawienie konsumenta w uprzywilejowanej pozycji. Dokonując oceny spornych umów po usunięciu z nich abuzywnych postanowień Sąd stwierdził, że takie umowy spełniałyby wymogi określone w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Określałyby kwotę i cel kredytów, okres ich spłaty, jak również wynagrodzenie banku w postaci odsetek. Byłyby więc możliwe do wykonania w sensie faktycznym, gdyż zostałyby ustalone wszelkie elementy kluczowe dla tego rodzaju kontraktów. Takie umowy nie mogłyby jednak dalej obowiązywać z przyczyn prawnych, gdyż są one sprzeczne z naturą stosunku prawnego, który strony miały zamiar nawiązać podpisując umowy w dniu 25 stycznia 2011 roku oraz dniu 10 czerwca 2011 roku. Jak zostało wyżej podkreślone – dla oceny możliwości obowiązywania umów w zakresie pozostałym po usunięciu ich wadliwości, decydujące jest kryterium zgodności z prawem, a nie faktyczna/techniczna możliwość ich wykonania. Zawierając umowy intencją stron było nawiązanie konkretnego stosunku prawnego tj. zawarcie umowy kredytu waloryzowanego kursem euro. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że tego rodzaju umowa stanowi podtyp umowy kredytu, a jej odrębność wynika z wbudowanego w nią mechanizmu indeksacji, który jest powiązany ze stawką oprocentowania, właściwą dla danej waluty obcej. Oznacza to, że w tego rodzaju umowach wysokość zobowiązania kredytobiorcy jest ustalana w walucie obcej i do tak ustalonej wartości stosowana jest odpowiednia stawka oprocentowania. W przypadku umów kredytu waloryzowanego kursem euro wysokość salda zadłużenia i poszczególnych rat wyrażana jest w walucie euro, dla której właściwą stawką jest LIBOR 3M dla EUR. Nie było kontrowersyjne pomiędzy stronami, że celem zastosowania indeksacji w umowie kredytu do waluty euro było skorzystanie z oprocentowania adekwatnego do tej waluty, które z reguły kształtuje się na niższym poziomie niż oprocentowanie kredytów stricte złotówkowych, ustalane w oparciu o stawkę właściwą dla tej waluty, czyli WIBOR. Oznacza to, że umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej jako podtyp umowy kredytu charakteryzują dwa elementy, które wyodrębniają ją od klasycznego kredytu w złotych polskich. Pierwszym elementem jest mechanizm przeliczenia zobowiązania kredytobiorcy i wyrażenie go w walucie obecnej, zaś drugim zastosowanie oprocentowania adekwatnego do tej waluty. Treść umowy z 28 lipca 2010 r., która pozostałaby po wyeliminowaniu z niej nieuczciwych klauzul indeksacyjnych, byłaby więc pozbawiona elementu charakteryzującego tę umowę. W związku z tym umowy te byłyby sprzeczne z naturą stosunku prawnego, który strony chciały nawiązać. Nie można następczo przyjąć, że wola stron było zawarcie umów innego rodzaju, tj. kredytu stricte złotowego, tylko dlatego, że eliminacja niedozwolonych klauzul umownych prowadziła do upadku umowy. Wola stron przy zawarciu umów była jasno wyrażona i było nią związanie się stron umowami kredytu waloryzowanymi kursem euro. Wobec tego, że sąd uznał, że po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień z umów zawartych przez strony ich treść wykracza poza granice swobody umów, należałoby na podstawie art. 353⁽¹⁾ k.c. w zw. z art. 58 k.c. uznać je za nieważne. Takiej ocenie nie sprzeciwia się art. 6 dyrektywy Rady 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. W wyroku z dnia 3 października 2019 roku, wydanym w sprawie C – 260/19 K. D. i J. D. przeciwko (...) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że powołany przepis należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Stwierdzenie przez sąd nieważności danej umowy może mieć niekiedy niekorzystne ekonomicznie skutki dla konsumenta. Trybunał w wyroku w sprawie C -260/19 podał, że ocena tych skutków powinna być dokonana w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie, wskazując, że dyrektywa 93/13/EWG nie zmierza tak daleko, że ustanawia obowiązkowy system ochrony przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców, który wprowadziła na korzyść konsumentów. W konsekwencji w wypadku gdy konsument woli nie powoływać się

na ten system ochrony, nie jest on stosowany. W ocenie Sądu z tez zawartych w omawianym wyroku nie wynika jednak, że z uwagi na sprzeciw konsumenta co do unieważnienia umowy Sąd może uznać, że obowiązuje ona dalej z pominięciem spornych klauzul, nawet jeżeli taka umowa byłaby niezgodna z prawem krajowym. Trybunał nie wycofał się i nie zmodyfikował prezentowanego dotychczas w orzecznictwie poglądu, że możliwość utrzymania umowy po jej oczyszczeniu z nieuczciwych klauzul jest uzależniona od jej zgodności z prawem krajowym. Wskazał jedynie, że to konsument decyduje, czy chce korzystać z ochrony przewidzianej dyrektywą 93/13/EWG i godzi się na możliwe skutki tej ochrony, czy rezygnuje z niej, chcąc uniknąć konsekwencji nieważności kontraktu i zgadza się na dalsze wykonywanie umowy zgodnie treścią uwzględniającą abuzywne postanowienia. W ocenie Sądu powodowie wywodząc niniejsze powództwo wyrazili wolę unieważnienia umowy, co potwierdzili podczas ich przesłuchania w charakterze strony.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że nawet gdyby uznać, że umowy nie są pierwotnie nieważne, to ich nieważność wynika z usunięcia klauzul abuzywnych, których miejsca w umowach nie da się wypełnić. Umowy o treści, które pozostałyby po wyeliminowaniu z nich nieuczciwych postanowień byłyby sprzeczne z naturą stosunku prawnego, który strony chciały nawiązać. Nie zawierałyby bowiem elementów, które charakteryzują umowę kredytu waloryzowanego kursem waluty obecnej i decydują o tym, że stanowi ona podtyp umowy kredytu. Niemniej jednak przesłanką rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było stwierdzenie pierwotnej nieważności umów z przyczyn opisanych we wcześniejszej części uzasadnienia.

Wobec stwierdzenia przesłankowo, że zawarte przez strony umowy były nieważne, uiszczone przez powoda wpłaty stanowiły nienależne świadczenia w rozumieniu art. 410 k.c. W świetle § 2 tego przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Zgodnie zaś z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten ma zgodnie z art. 410 § 1 k.c. zastosowanie do świadczenia nienależnego. W przedmiotowej sprawie powód M. K. domagał się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 21.496,42 zł oraz kwoty 182.556,57 EUR wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Z opinii biegłego A. M. sporządzonej w niniejszej sprawie wynika, iż powód uiścił na rzecz pozwanego kwotę 165.726,64 EURO oraz kwotę 32.082,78 zł. W związku z powyższym powództwo co do należności głównej podlegało uwzględnieniu co do kwoty 165.726,64 EURO i 21.496,42 zł wraz z odsetkami od dnia 12 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty.

Odnosząc się do roszczenia w zakresie odsetek należy wskazać, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Jego wymagalność zależy zatem od wezwania wzbogaconego do zwrotu nienależnego świadczenia zgodnie z art. 455 k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania, w związku z czym żądanie zasądzenia odsetek powództwa jest uzasadnione od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pisma zawierającego modyfikację powództwa z dnia 1 lipca 2021 roku tj. od dnia 12 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty.

Dalej idące żądanie w zakresie kwoty głównej i odsetek podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Sąd oddalił również powództwo w części żądania dotyczącego ustalenia nieważności umów kredytu z uwagi na to, iż kredyty zostały przez powoda spłacone w całości, zaś powód popierał żądanie ustalenia nieważności przedmiotowych umów do dnia zamknięcia rozprawy (pkt II wyroku).

W punkcie III sentencji wyroku Sąd ustalił, że strony ponoszą koszty procesu według zasady odpowiedzialności za jego wynik, opisanej w art. 98 k.p.c., wskazując, że pozwany przegrał sprawę w całości i ponosi koszty postępowania, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.